

KSL – hva er det?

Agenda

- Om Stiftelsen Norsk Mat
- Om KSL – hva og hvorfor
- Prosjekt økt nytteverdi Nyt Norge og KSL
- Samspill med dyrevelferdsprogrammene
- Nytt begrep, Gyldig KSL – hva betyr det
- Inn på tunet

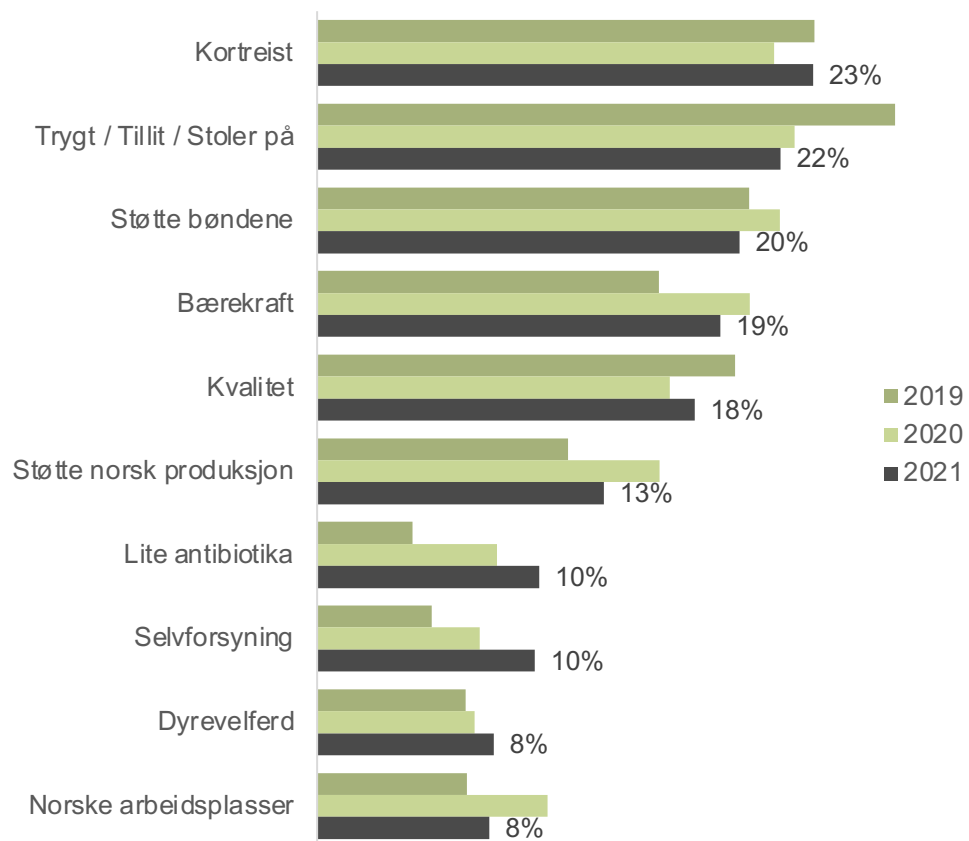
Stiftelsen Norsk Mats formål

Å styrke konkurranseevnen til norsk matproduksjon ved å arbeide med kvalitetssystemer og kompetanse og derigjennom synliggjøre konkurransefortrinn og opprinnelse overfor forbruker og marked.

Grunner til å velge norsk mat

«Det finnes mange grunner for å velge mat som er produsert i Norge. Hvorfor velger du norsk mat?»

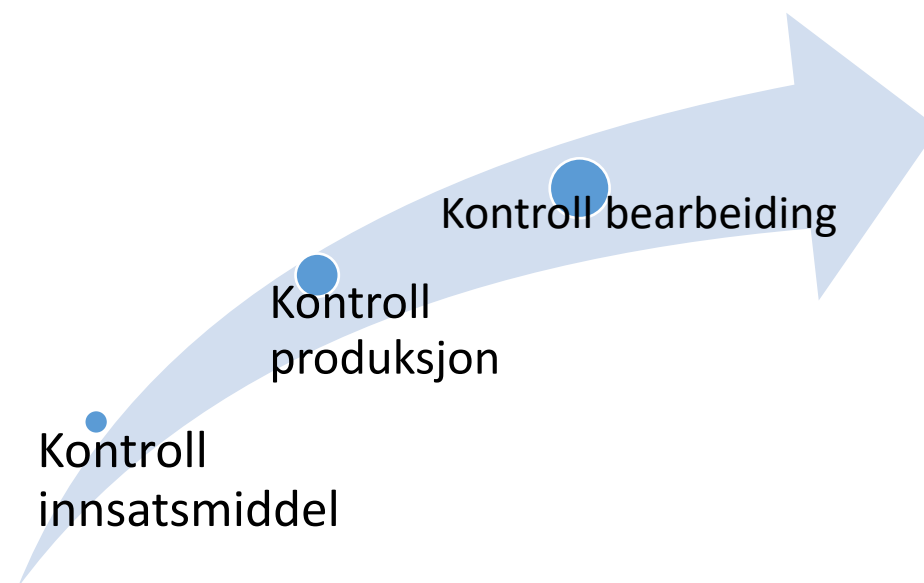
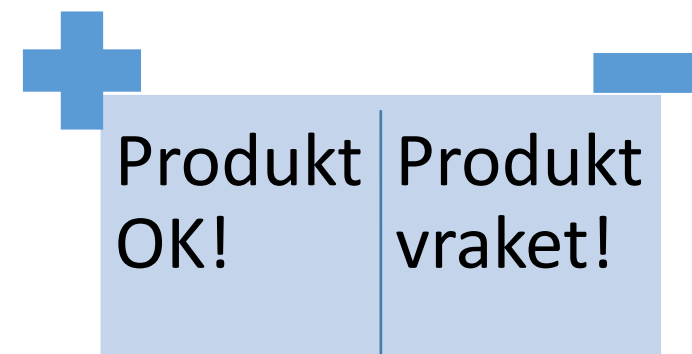

Hvorfor KSL?

- Gårdsdrift er næringsvirksomhet. All næringsvirksomhet reguleres av lover og forskrifter.
- Alle virksomheter må ha et system for internkontroll.
- Varemottakerne stiller også egne krav til sine leverandører.
- KSL er unikt i verdenssammenheng: ETT felles kvalitetssystem. Ett rapporteringssted for ALLE råvareproduksjoner. Eksisterer bare i Norge.
- Kvalitetssystem i landbruket (KSL) er bondens eget verktøy for internkontroll og kvalitetssikring.
- KSL er næringas felles kvalitetssystem for primærproduksjonen og er anerkjent av Mattilsynet og Arbeidstilsynet som en nasjonal bransjestandard.
- Følges KSL kan vi dokumentere at råvaren kommer fra en gård hvor hensyn til dyr, planter, mennesker og miljø er ivaretatt etter strenge, norske lover og regler.
- KSL er med på å bygge et godt omdømme for norsk matproduksjon.

Hva er et kvalitetssystem?

- Fram til 90-tallet besto kvalitetskontroll utelukkende av fokus på sluttprodukt.
- Utvikling til måling og overvåkning av prosesser fram til ferdig produkt. Feil oppdages tidlig i prosessen og justeres.

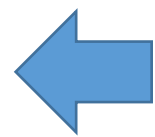
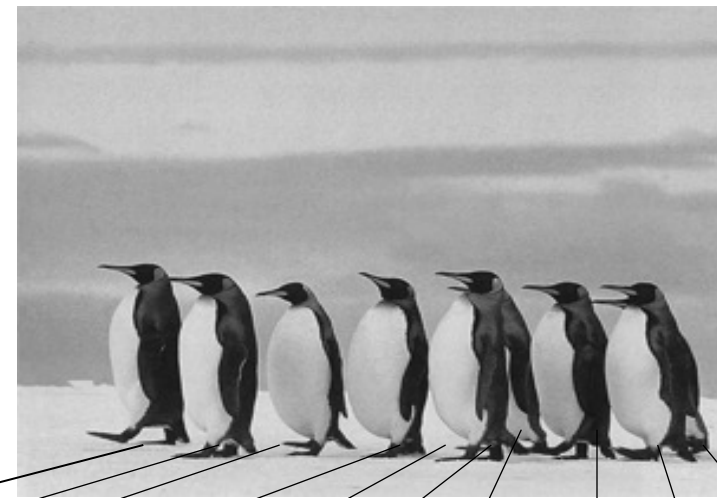

KSL – kort historie

- **KSL etablert i 1994**
- 1995: Minimumskrav til planteproduksjon og husdyrproduksjon
- 2001: Første revisjon
- 2002: KSL-krav- HMS inn som eget hefte
- 2005: KSL-standard (egenrevisjonsskjema)
- 2007: Blir Matmerk etter sammenslåing av KSL og stiftelsen Matmerk
- 2008: KSL-standard med sjekklister og veileder
- 2012: KSL-Standard for Inn på tunet
- 2014: KSL-Standard for hest i næring
- 2014: HMS inn som obligatorisk standard
- 2015: **Forenklinger i nettbasert standard**
- 2019: Ny logo for KSL
- 2020: **Ny egenrevisjonsløsning**
- 2020: App lanseres som julegave
- 2021: Vi passerer 100 000 revisjoner ute på gårdsbruk
- **2022: vi utvikler en smartere og slankere KSL-standard**

Mange aktører

KSL	Arbeids tilsynet	Brann tilsynet	El- tilsynet	DSB	Mat tilsynet	Statsforvalter / Landbruks kontor	DVP- veterinær	Varemottaker	DEBIO	NLR-HMS

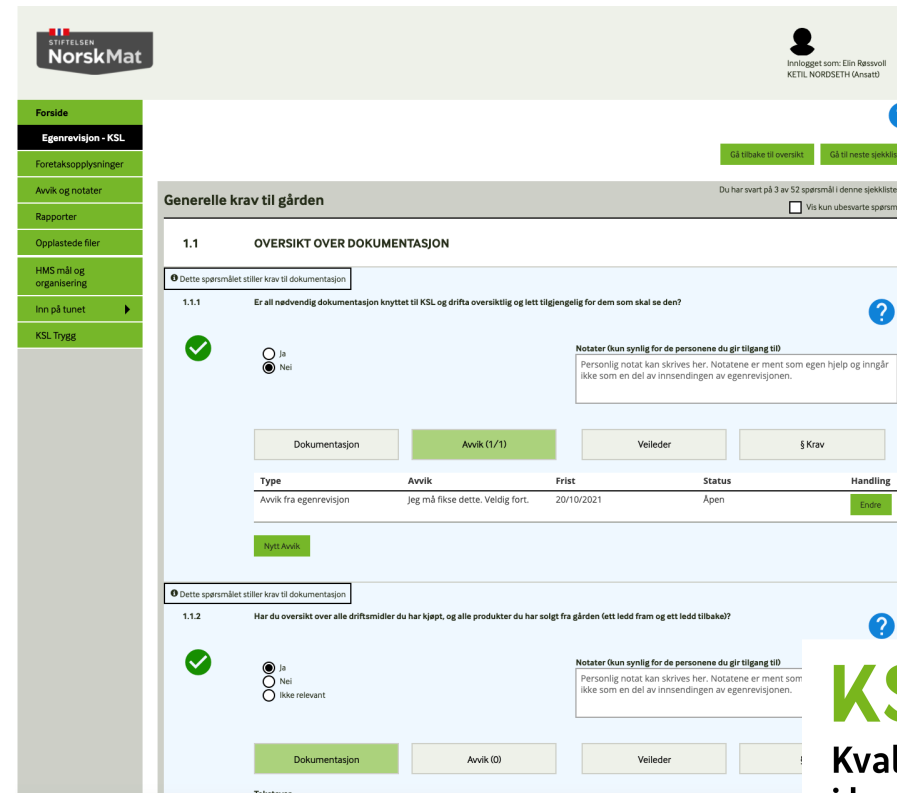

Et felles kvalitetssystem for å møte samfunnets krav

a) Lese >2000 sider med forskrifter, regler og direktiver på egenhånd

b) Bruke verktøyet KSL

The screenshot shows the KSL web application interface. The top navigation bar includes the NorskMat logo and a user profile for Elin Røssvoll (KETIL NORRØSETH (Ansatt)). A sidebar on the left lists menu items: Forside, Egenrevisjon - KSL, Foretaksopplysninger, Avvik og notater, Rapporter, Opplastede filer, HMS mål og organisering, Inn på tunet, and KSL Trygg.

The main content area is titled "Generelle krav til gården" and shows a progress indicator: "Du har svart på 3 av 52 spørsmål i denne sjekklisten." Below this, there are two question sections:

1.1 OVERSIKT OVER DOKUMENTASJON
 Dette spørsmålet stiller krav til dokumentasjon

1.1.1 Er all nødvendig dokumentasjon knyttet til KSL og drifta oversiktig og lett tilgjengelig for dem som skal se den?
 Ja
 Nei

Notater (kun synlig for de personene du gir tilgang til)
 Personlig notat kan skrives her. Notatene er ment som egen hjelp og inngår ikke som en del av innsendingen av egenrevisjonen.

Buttons: Dokumentasjon, Avvik (1/1), Veileder, § Krav

Type	Avvik	Frist	Status	Handling
Avvik fra egenrevisjon	Jeg må fikse dette. Veldig fort.	20/10/2021	Åpen	Erne

Buttons: Nytt Avvik

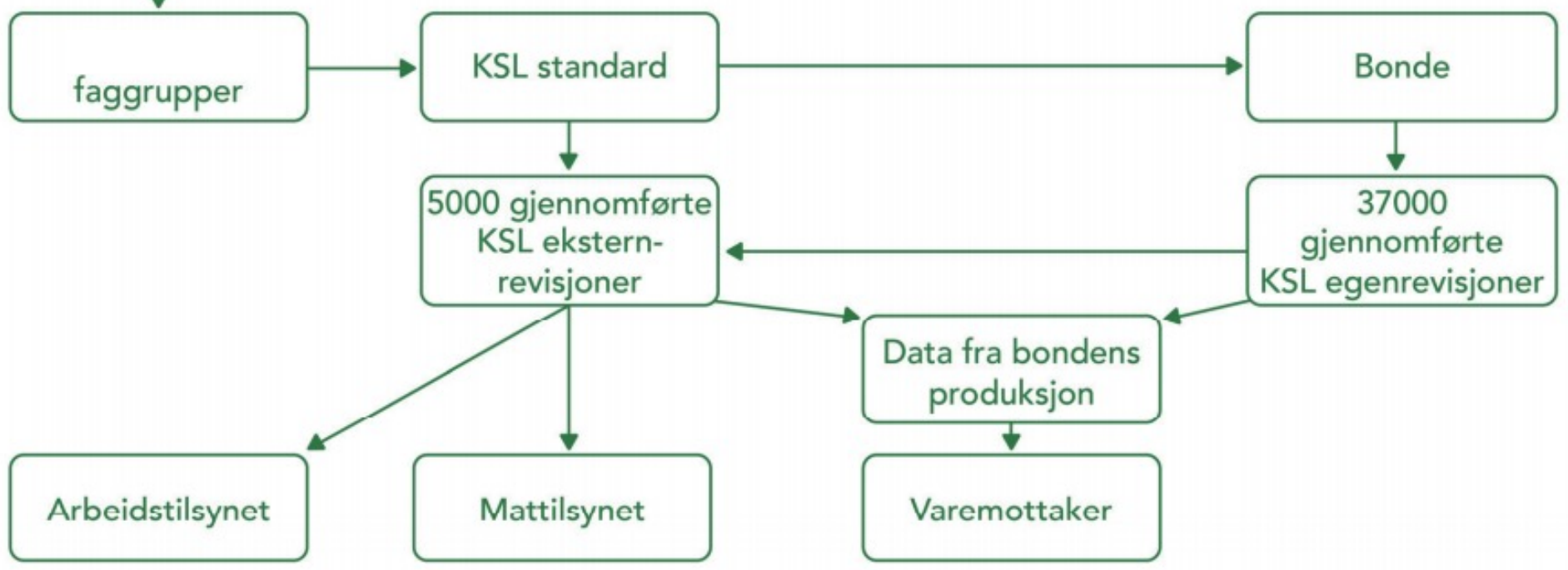
1.1.2 Har du oversikt over alle driftsmidler du har kjøpt, og alle produkter du har solgt fra gården (ett ledd fram og ett ledd tilbake)?
 Ja
 Nei
 Ikke relevant

Buttons: Dokumentasjon, Avvik (0), Veileder

Buttons: Tekstsvar

Kvalitetssystem i landbruket

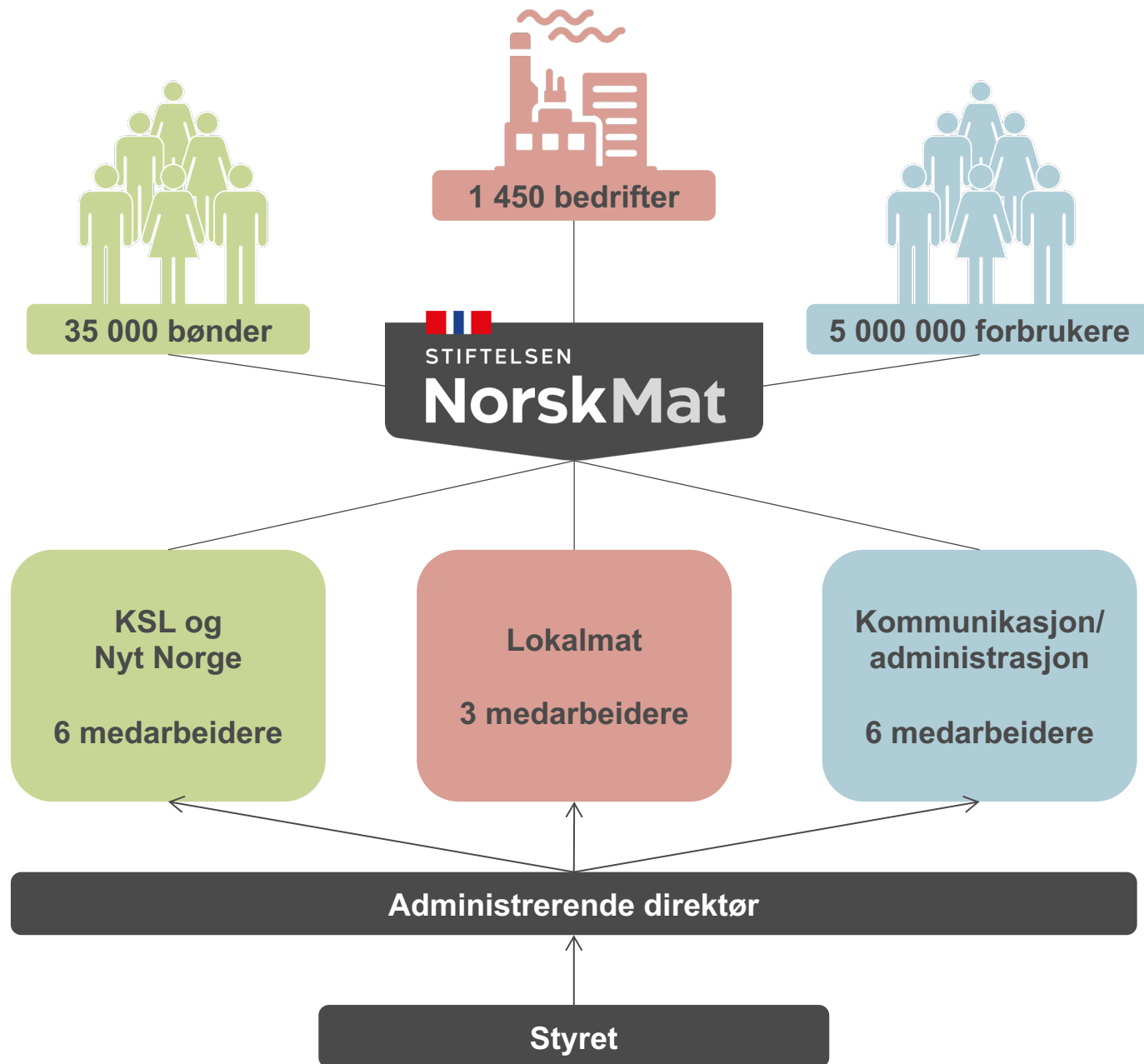
Prosjekt Økt Nytteverdi Nyt Norge og KSL (PØNNK)

- **PØNNK**

- Hva innebærer dette prosjektet?
- Hva betyr det for meg som bonde?

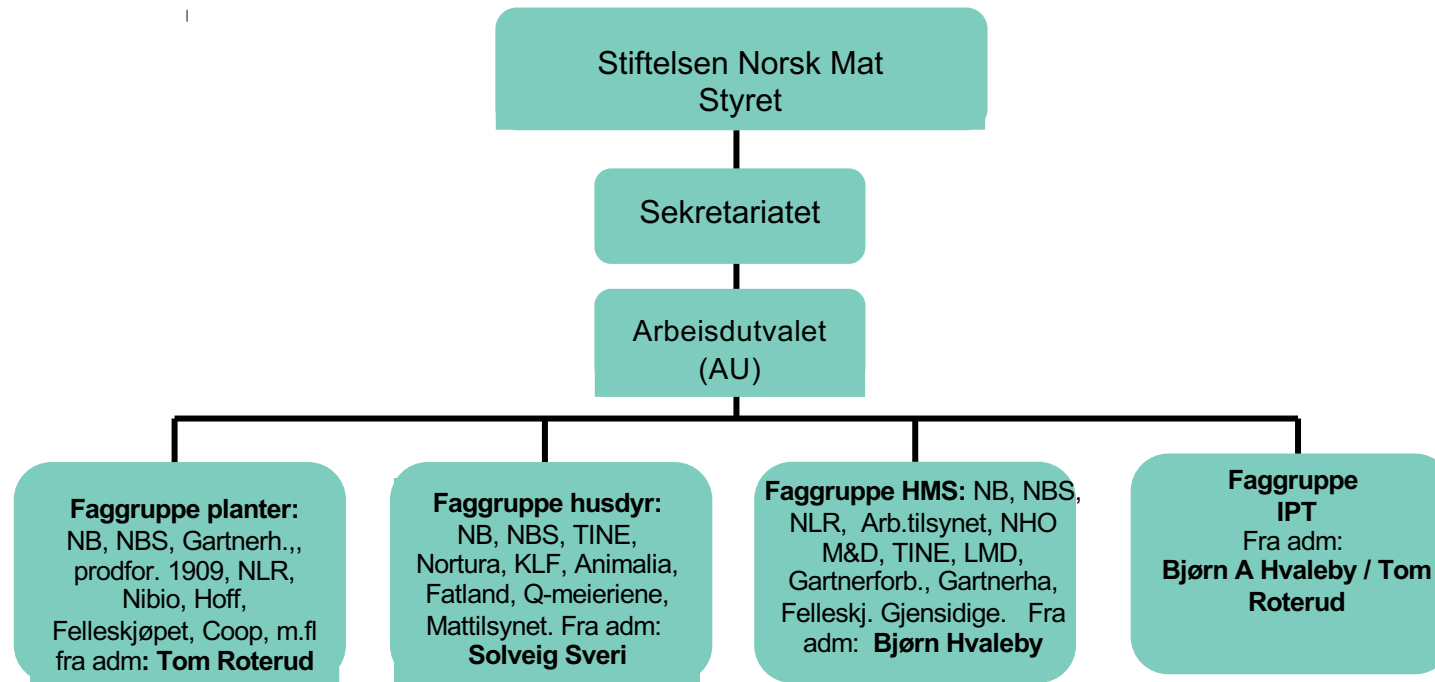

KSL
Kvalitetssystem
i landbruket

- 16 årsverk totalt i Stiftelsen Norsk Mat
- 50 selvstendige revisorer med avtale
- 5 850 eksterne revisjoner
- 35 000 egenrevisjoner
- 200 bedriftsrevisjoner
- 3 merkeordninger (Nyt Norge, Spesialitet og Beskyttede betegnelser)
- Inn på tunet

KSL hele tiden i utvikling

Nyt Norge er det offisielle opprinnelsesmerket for norsk mat og drikke. Merkeordningen skal gjøre det enkelt for forbrukerne å velge norske matprodukter i butikken.

Nyt Norge krav:

- Norske råvarer (minimum 75% i sammensatte produkter)
- Produsert og pakket i Norge
- KSL på gården

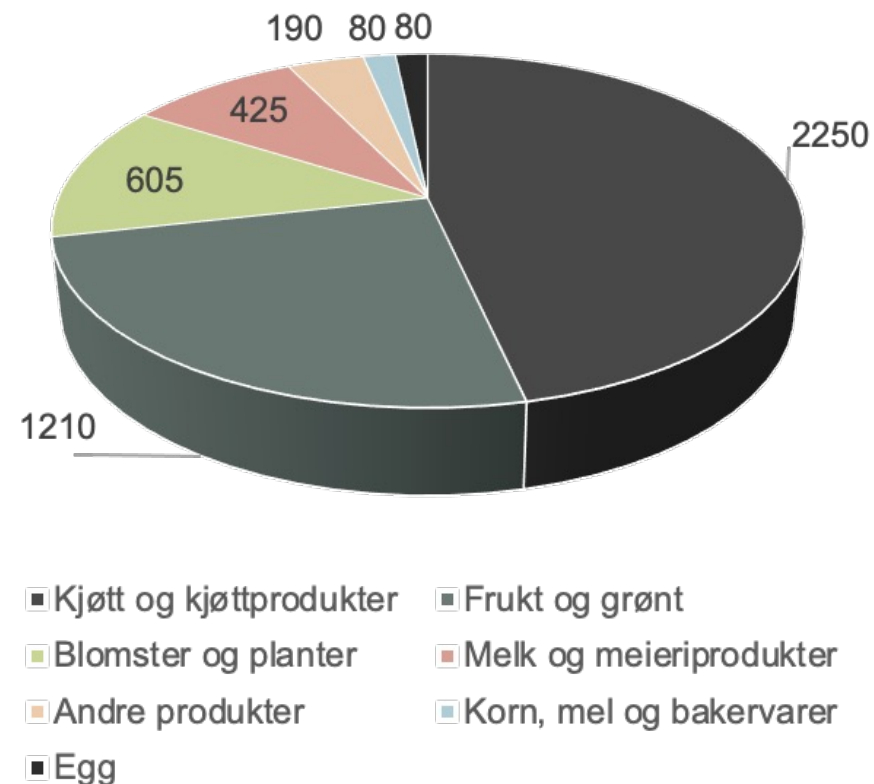

KSL
Kvalitetssystem
i landbruket

i tall

- **4850** godkjente produkter fra til sammen **125** virksomheter som revideres hvert tredje år
- **Kjøtt og kjøttprodukter** er den største kategorien, etterfulgt av frukt og grønt
- **Coop** har flest merkede produkter, etterfulgt av Nortura og Bama
- Virksomhetene som bruker Nyt Norge **revideres hvert 3. år** av bedriftsrevisor. Fokus på råvarestrøm, KSL og korrekt merking.
- Hittil i 2022 har det vært **5** feilmerkinger, i ett tilfelle var det importert råvare. I 2021: 7 feil, i 2020: 9 feil

Dette sier forbrukeren*:

- **2 av 3** velger norsk mat når de kan
- **94%** av norsk forbrukere kjenner Nyt Norge, Norges mest kjente merkeordning
- **69%** har tillit til Nyt Norge, merkeordningen med høyest tillit
- **87%** mener "Nyt Norge gjør det enkelt å velge norskprodusert mat"
- **67%** mener "Nyt Norge gjør at jeg får lyst til å kjøpe norsk mat"
- **9 av 10** mener Nyt Norge er en viktig merkeordning

Hvorfor PØNNK?

- "Bonden opplever at KSL har blitt for omfattende og ser ikke tilstrekkelig nytteverdi" viser undersøkelser og tilbakemeldinger fra landbruket (både organisasjoner og bønder)
- Konkrete funn i egne undersøkelser viser:
  - «KSL egenrevisjon er for omfattende – inneholder for mange spørsmål»: **84%** er helt eller delvis enig i påstanden
  - «Jeg har full forståelse for at samfunnet krever denne type kvalitetssikring»: **61%** er helt eller delvis enig i påstanden
  - 7 av 10 mener det viktigste KSL egenrevisjon kan bidra med er å sikre at offentlige lover, regler og krav overholdes
  - Koblingen mellom KSL og Nyt Norge er svak/fraværende

* 817 deltakere fra hele landet,
gjennomført oktober 2021

PØNNK – fremdrift og planer

Prosjektet vil i første omgang pågå ut 2023 og det vil bli målt endringer gjennom landbrukets omnibus og egne undersøkelser.

Målet ved prosjektslutt er en 30-50% reduksjon i årlige spørsmål til bonden

Delprosjekt 1

- Slankere KSL: Forenkle standardene. Mer relevante og færre punkter.

Delprosjekt 2

- Smartere KSL: Forenkle teknisk løsning og innhente data fra andre system.

Delprosjekt 3

- Kommunikasjon om sammenhengen KSL og Nyt Norge til bonden

Delprosjekt 4

- Samarbeid med faglag, varemottaker m.fl. om formidling av KSL-budskap til medlemmer og leverandører.

Hovedmål i PØNNK:

- Forbedre brukervennligheten ved å gjøre KSL smartere og slankere
  - Smartere: KSL skal hente mer data fra andre systemer og til enhver tid være oppdatert.
  - Slankere: en nedgang i antall punkter i sjekklister som bonden skal forholde seg til årlig
- Øke opplevd nytteverdi
  - Vise KSL sin praktiske verdi for gårdsdriften og synliggjøre sammenhengen mellom KSL og Nyt Norge merket.
  - Øke kunnskapen om Nyt Norge sin sterke posisjon hos forbruker og synliggjøre nytteverdien merket har for norsk landbruk.

Hvordan oppnå en reduksjon på over 30% i antall årlige KSL-spørsmål til bonden?

- Samfunnets krav til dokumentasjon øker, samtidig som antallet årlige sjekklister spørsmål til bonden skal reduseres
- Vi måler reduksjonen i antall årlige spørsmål til bonden ut fra faglagenes definisjon av referansebruk
- 0-punktsmålingen starter sommeren 2020 ved overgang til ny revisjonsløsning
- Ny revisjonsløsning gir bl.a. bedre fleksibilitet når det gjelder innføring av flerårige spørsmål og oppdeling av sjekklister til bondens faktiske produksjon

12% reduksjon i antall sjekklister spørsmål for referansebruk

Referansebruk	Forutsetninger	Gammel ordning – høsten 2020		Ny ordning - 07.07.2021		Reduksjon i %	
		med ansatt	uten ansatt	med ansatt	uten ansatt	med ansatt	uten ansatt
	For alle: ikke kameldyr, eller utegangerdyr eller import av dyr, ikke inngrep i kulturlandskap, ikke slam *						
Melk og storfe	Avløser	186	174	161	153	13	12
Korn	Sesong	119	107	101	91	15	15
Sau	Avløser	175	163	142	134	19	18
Svin + korn	Fast	169	157	155	135	8	14
Egg + korn	Fast	195	183	189	169	3	8
Potet + korn	Sesong	132	120	114	104	14	13
Ammeku	Avløser	175	163	147	139	16	15
Frukt og bær	Sesong	131	119	114	104	13	13
Grønnsaker + korn	Sesong	140	128	122	112	13	13
Kylling + korn	Fast	185	173	179	159	3	8
						11,75	12,77

* Unntakene gjelder et svært begrenset antall produsenter

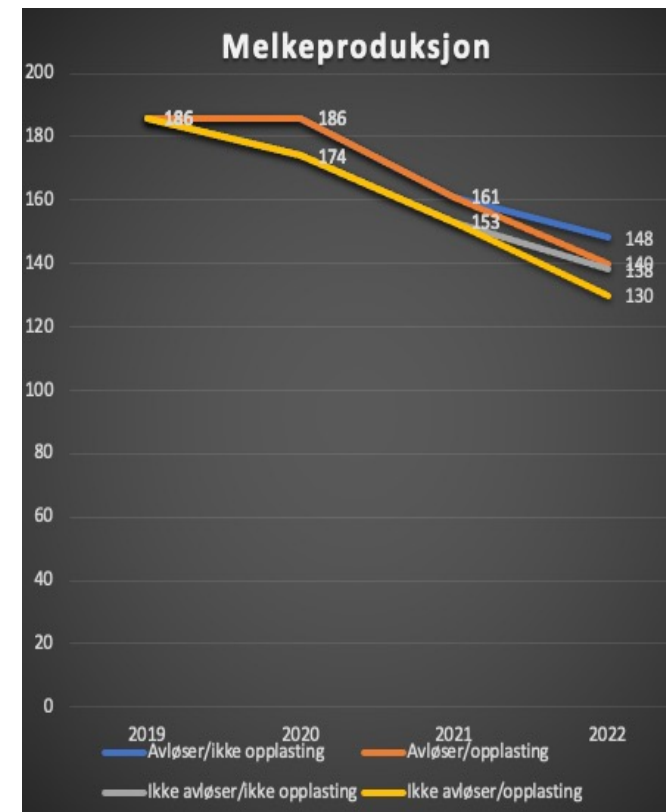
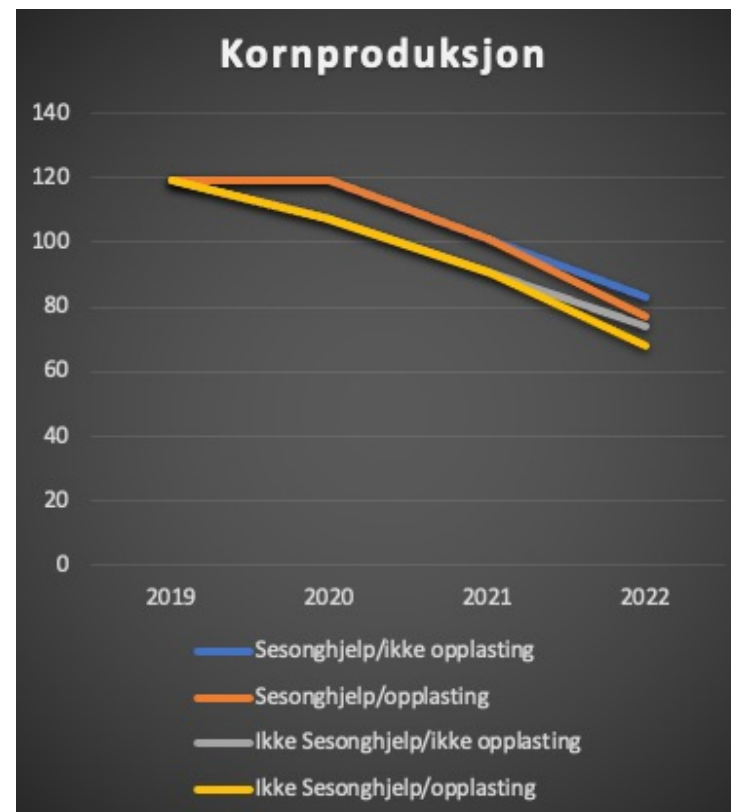
Hva er årsaken til reduksjonen pr idag?

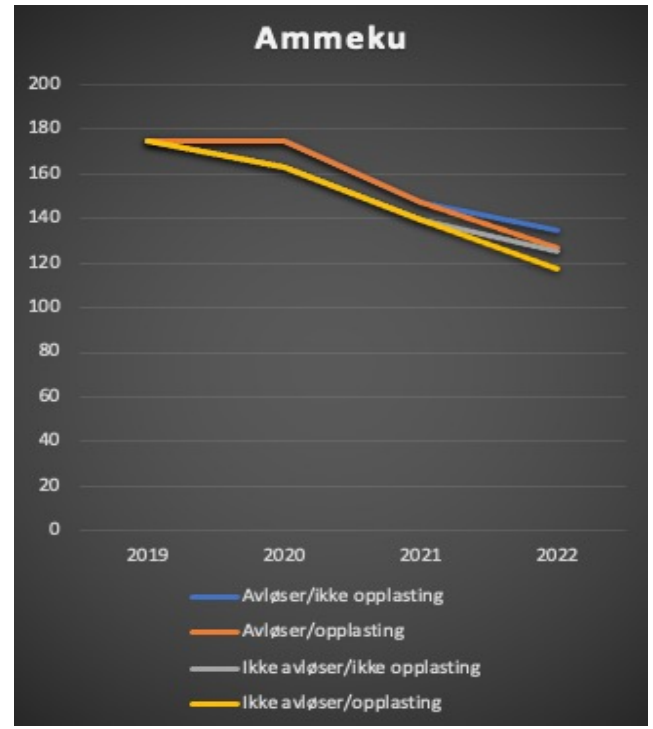
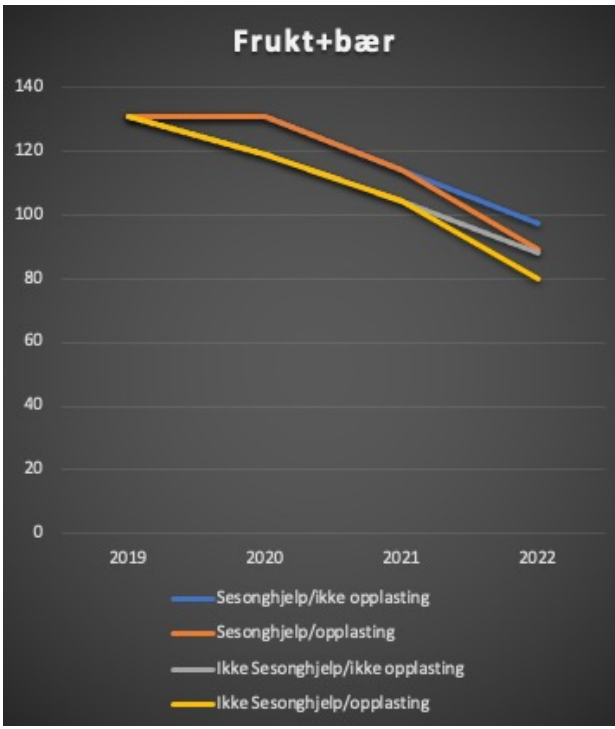
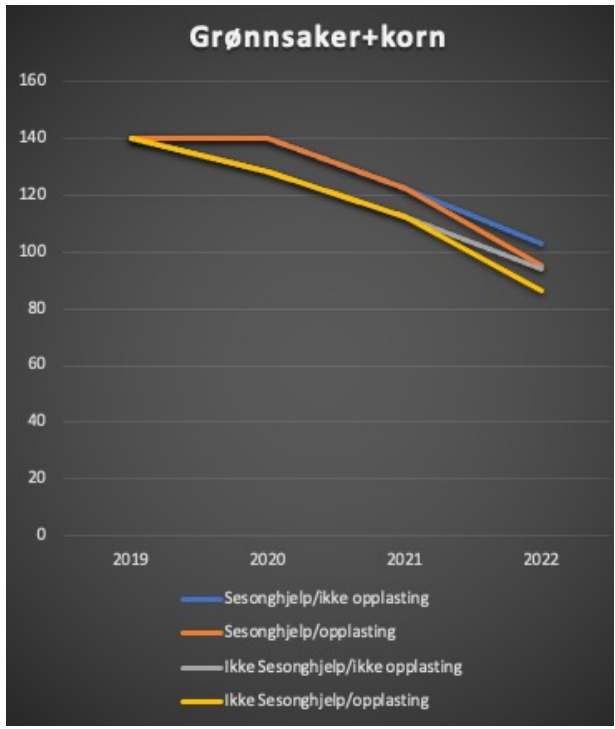
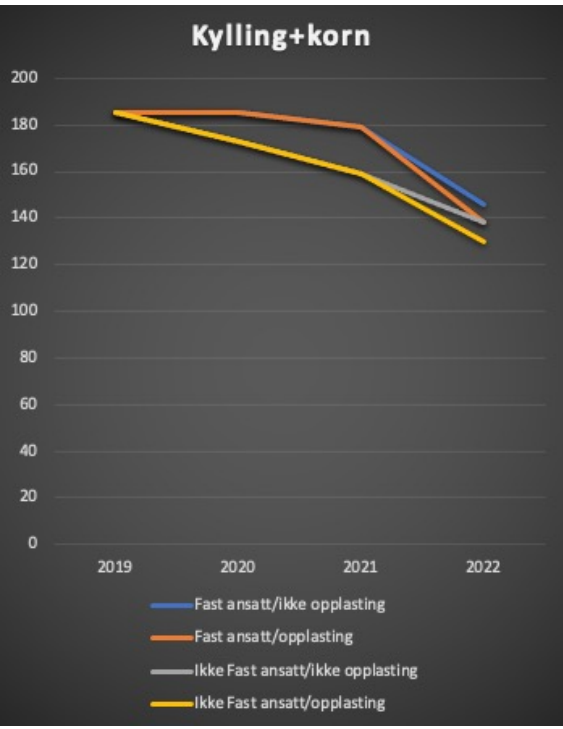
- Oppdeling av sjekklister innenfor fjørfe og drøvtygger
  - Mer tilpasset til bondens faktiske produksjon
- Andre tilpasninger:
  - Økt bruk av temaspørsmål eks »inngrep i kulturlandskap», import dyr / maskiner, arbeidsgiverforhold
  - Ved bruk av KSL Trygg «overføres» svar tilknyttet 2 temaer til egenrevisjon
  - Flerårige spørsmål

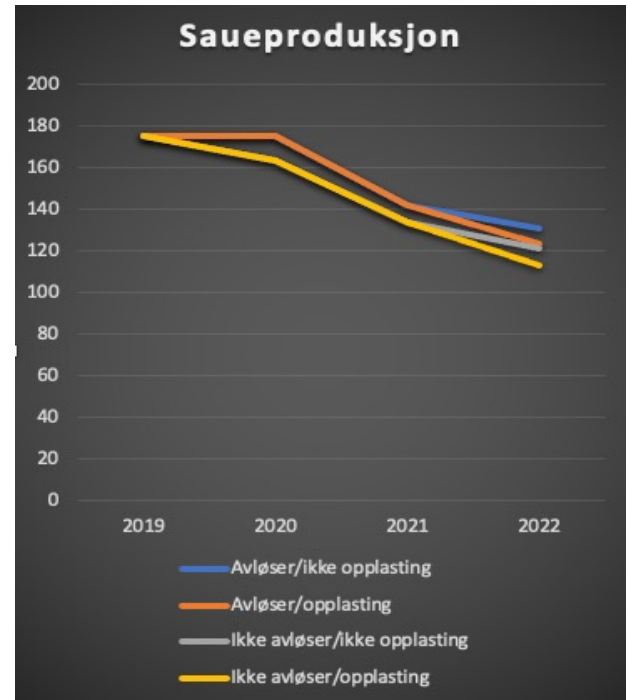
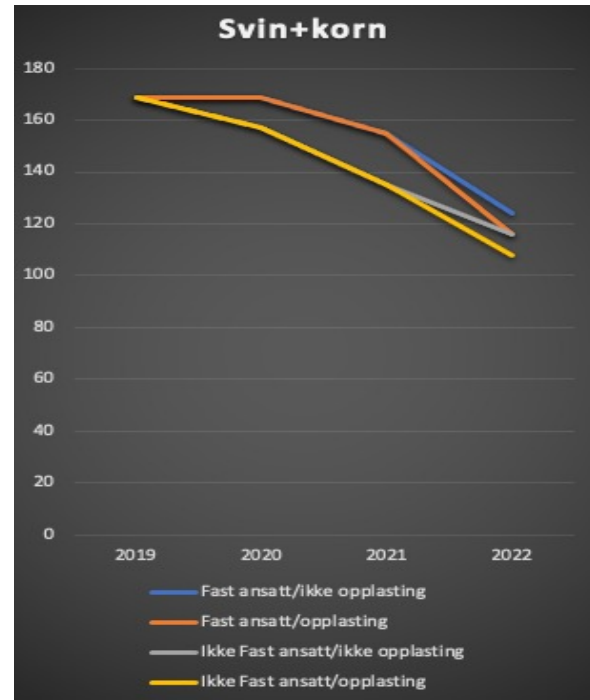
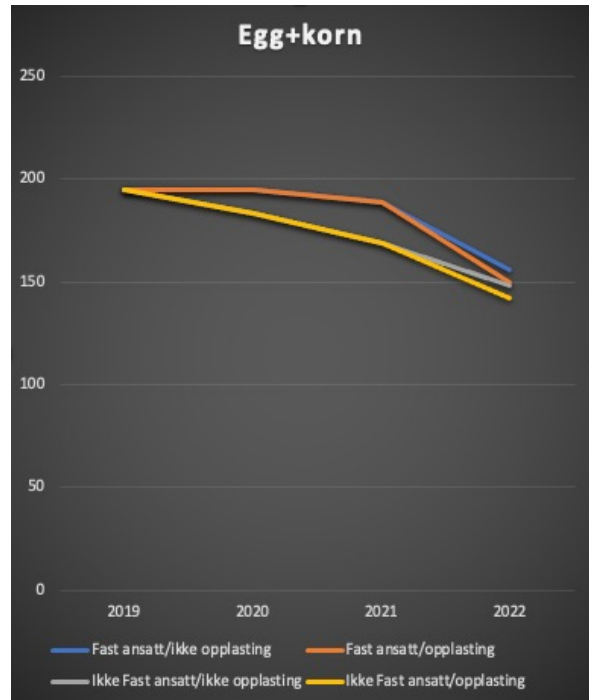
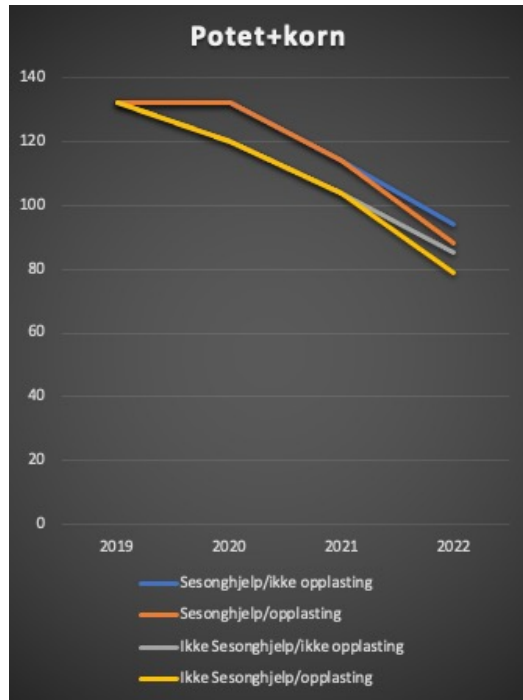
Status og planen videre for «slankere»

- Faggruppene har i år jobbet med å slanke sjekklisterne og har diskutert Stiftelsen Norsk Mats forslag til:

- Spørsmål som kan **utgå**, kan **slås sammen** og som kan **stilles med x antall års intervall**.

25-30% reduksjon i antall årlige sjekklister spørsmål for referansebruk

Referansebruk	Type arbeidshjelp	Nullpunktmåling - 2018		2022.10				Reduksjon % 2018 til 2022.10			
		med ansatt	uten ansatt	med ansatt	med ansatt	uten ansatt	uten ansatt	med ansatt	med ansatt	uten ansatt	uten ansatt
				uten opplasting	med opplasting	uten opplasting	med opplasting	uten opplasting	med opplasting	uten opplasting	med opplasting
Melk og storfe	Avløser	186	174	148	140	138	130	20	25	21	25
Korn	Sesong	119	107	83	77	74	68	30	35	31	36
Sau	Avløser	175	163	131	123	121	113	25	30	26	31
Svin + korn	Fast	169	157	124	116	116	108	27	31	26	31
Egg + korn	Fast	195	183	156	150	148	142	20	23	19	22
Potet + korn	Sesong	132	120	94	88	85	79	29	33	29	34
Ammeku	Avløser	175	163	135	127	125	117	23	27	23	28
Frukt og bær	Sesong	131	119	97	89	88	80	26	32	26	33
Grønnsaker + korn	Sesong	140	128	103	95	94	86	26	32	27	33
Kylling + korn	Fast	185	173	146	138	138	130	21	25	20	25
								27	29	25	30

Status og planen videre for "smartere» KSL

- Bonden opplever at de samme dataene fylles inn flere steder og ønsker mer samordning av næringas systemer.
- Datautveksling mellom systemer er utfordrende på flere måter:
- **Prioritering og mulighet for samarbeid om datautveksling;**
  - Hvilke aktører bør prioriteres ut fra kost/nytte å få en datautveksling med?
  - Hvilke aktører kan vi samarbeide med ut fra: 1) Stiftelsen Norsk Mat mottar offentlig støtte = offentlig aktør 2) Lik behandling av aktører.
  - Bondens data/samtykke
- **Avtaler:**
  - eks Tilda (databasen over alle tilsyn) kan ikke overføre data pga GDPR.
  - Vilje og mulighet til deling av data; hvordan kan vi påvirke ulike aktører til utveksling av data med KSL? Teknisk løsning og krav til utvikling hos andre aktører påvirker også vår mulighet til deling/mottak av data
- **Ressurser:**
  - Begrensede økonomiske og personal ressurser til å gjennomføre forbedringer for bonden i databasen

Videre fremdrift PØNNK

Prosjektet vil i første omgang pågå ut 2023 og nye målinger vil da bli gjennomført.

I utviklingen av et smartere og slankere KSL vil Arbeidsutvalget KSL, faggruppene, varemottakerne, faglaga og andre aktører i næringa bli involvert.

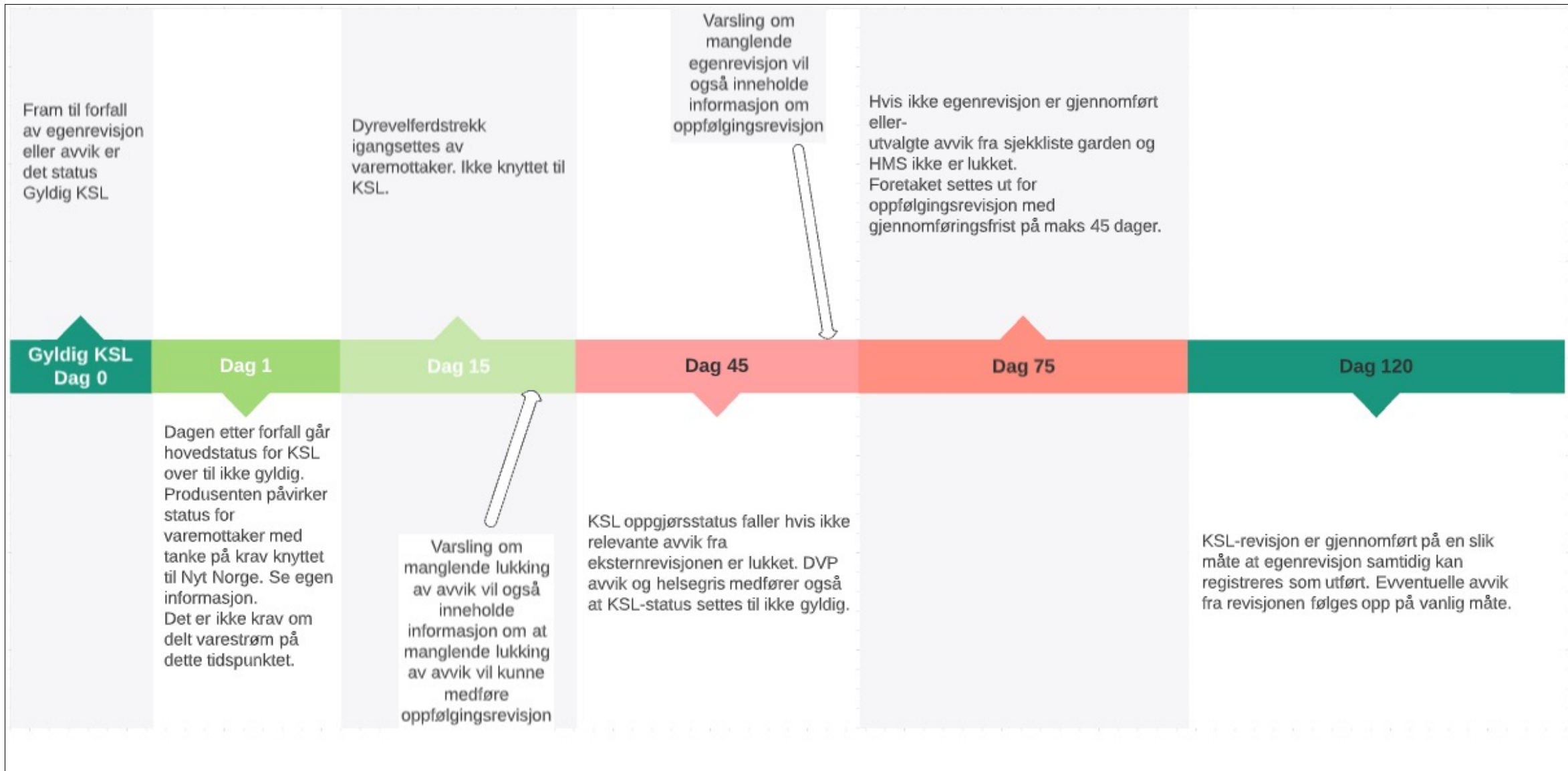
Det vil bli utarbeidet nytt informasjonsmateriell om nytteverdien av KSL og Nyt Norge. Målgruppen er bønder og da spesielt nye bønder.

Etablere referansegruppe av aktive bønder

Samspill med Dyrevelferdsprogram storfe

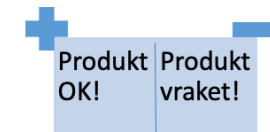

Gyldig KSL

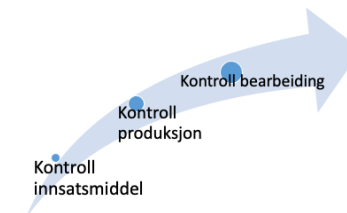
- Sterkere fokus på egenrevisjonen
- Revisjonsoppfølging når produsenten ikke forholder seg til krav om internkontroll i KSL
- Du som har fulgt opp KSL tidligere
  - Ingen endring
- De som ikke har tilstrekkelig dokumentasjonsrutiner eller ikke følger opp avvik
  - Blir fulgt opp for å få alt på plass

Hva er et kvalitetssystem?

- Fram til 90-tallet besto kvalitetskontroll utelukkende av fokus på sluttprodukt.

- Utvikling til måling og overvåkning av prosesser fram til ferdig produkt. Feil oppdages tidlig i prosessen og justeres.

Gyldig KSL

9.8.2022

Del denne siden

Hele landbruksnæringa, med alle varemottakere, står bak innføringen av Gyldig KSL som trer i kraft nå i høst.

Hva er Gyldig KSL?

Alle varemottakere i Norge oppdaterer nå sine datasystemer. Dette medfører at du som bonde må dokumentere at du har status med Gyldig KSL ved levering. For å ha Gyldig KSL må du:

- gjøre din årlige egenrevisjon
- lukke avvik etter de frister som er satt
- ta imot KSL-revisoren når det er tid for eksternrevisjon

Med innføring av Gyldig KSL legger næringa om rutinene for trekket på oppgjøret fra varemottaker for manglende KSL (KSL-trekket på folkemunne). Fra nå blir det slik at mangler du egenrevisjonen i KSL, så skal du få en direkte oppfølging fra KSL. Trekket for manglende egenrevisjon forsvinner med andre ord, men ikke trekk for avvik knytta til bransjeavtalene.

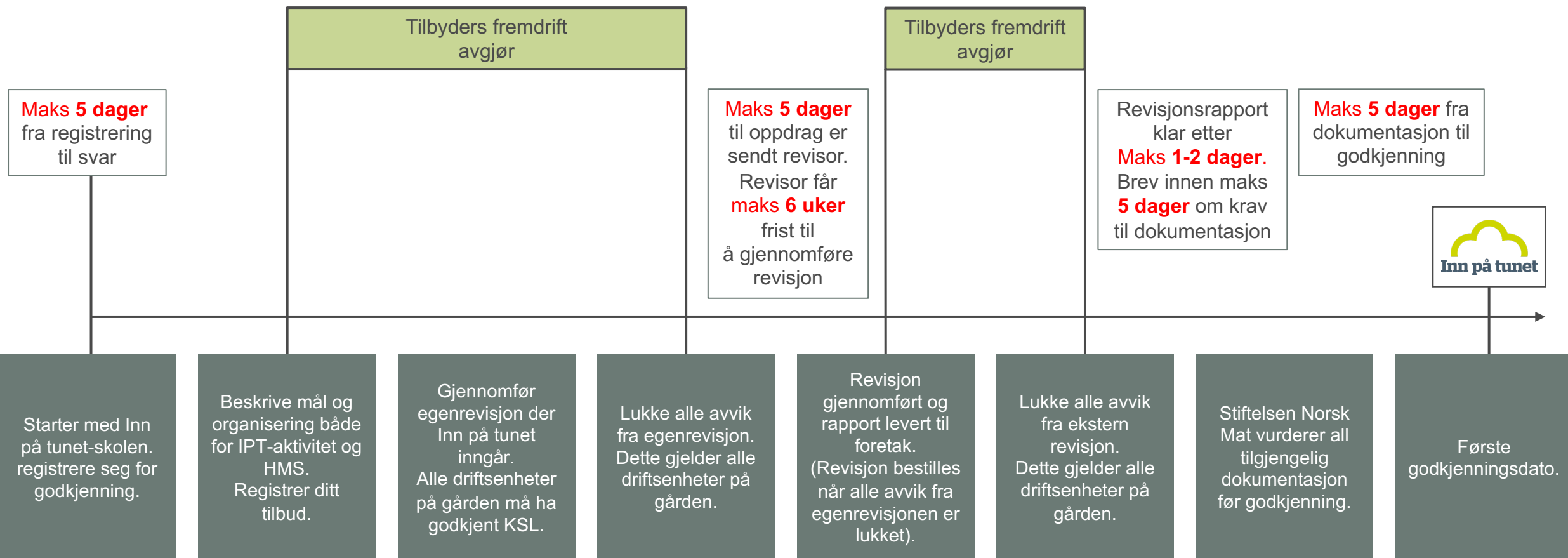
STIFTELSEN

NorskMat

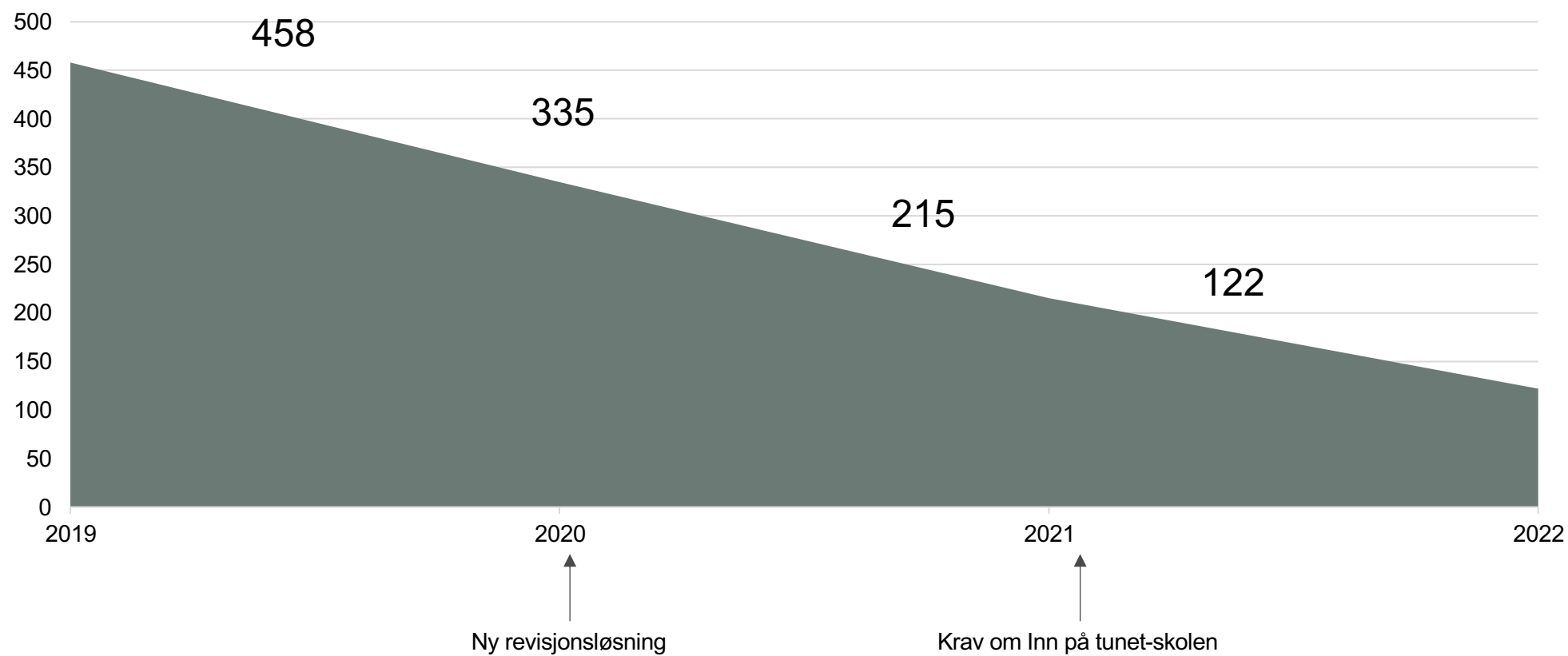
Vi har nær 400 IPT-gårder

Kort eller lang vei for å bli en godkjent IPT gård ?

Gjennomsnittstid fra søknad til godkjenning (dager)

STIFTELSEN

NorskMat

www.ksl.no

KSL
Kvalitetssystem
i landbruket

Hva leter du etter?

a a

LOGG INN KSL

MENY

Kvalitetssikring for bonde, industri og forbruker.

Har du sjekket ut KSL Trygg?

Les mer her

KSL 8. November 2021

Som å bli tatt ut til VM i bærekraft

Kvalitetssystem i landbruket - KSL scorer høyt i det globale verifikasjonssystemet på bærekraft hos SAI Platform og havner på sølvnivå.

→ [Les mer](#)

→ [Se alle saker](#)

STIFTELSEN

NorskMat

Følg oss på Facebook!!!

